

Taitotehtävä: Tekstikatkelma demokratiasta

Tehtävässä harjoiteltavat taidot:

- tekstin tulkitseminen
- tiedon rakentaminen
- tiedonhankinta

1. Lue alla olevat tekstit demokratiasta. Mitä antiikin demokratian piirteitä löydät dokumenteista?

2. Selvitä oppikirjan avulla, miten Ateenan demokratia toimi käytännössä.

A. Perikles demokratiasta

Kun oikea aika saapui, (Perikles) nousi haudalta korotetulle tasolle, jotta mahdollisimman monet väkijoukosta kuulisivat, ja puhui seuraavasti.

[...]

Valtiosääntömme ei jäljittele naapuriemme lakeja, vaan me olemme ennemmin esikuvia toisille kuin heidän matkijoitaan. Valtiotamme sanotaan demokratiaksi: siinä on päätösvalta kansalaisten enemmistöllä eikä vähemmistöllä. Yksityisiä riitoja ratkaistaessa ovat kaikki kansalaiset tasa- arvoisia lain edessä, mutta arvonanto, jota henkilö jostain syystä saa osakseen, ei perustu yhteisönnäkökannalta siihen, että hän kuuluu johonkin tiettyyn kansanluokkaan, vaan hänen persoonallisiin ansioihinsa. Köyhääkään miestä ei hänen vaatimaton säätynsä estä etenemästä virkauralla, jos hän pystyy tekemään jotain valtion hyväksi.

Lähde: Thukydidēs (n.430) teoksesta Peloponnesolaissota

B. Ateenan demokratia

Demokratia on valtiomuoto, jossa virat jaetaan arvalla, oligarkiassa se puolestaan tapahtuominaisuuden omistuksen perusteella ja aristokratiassa taas kasvatuksen perusteella.

Kasvatuksella tarkoitan lakien määräämää kasvatusta, sillä aristokratiassa hallitsevat ne, jotka ovat pysyneet lakien rajoissa. Nämä puolestaan välttämättä näyttävät parhaimmalta, mistä tämä nimitys on syntynyt. Monarkia puolestaan on nimensä mukaisesti valtiomuoto, jossa yksi on kaikkien hallitsija. Osa näistä on järjestykseen perustuvan hallinnon vuoksi kuningaskuntia, osa rajoittamattomia tyrannivaltioita.

Ei pidä unohtaa kunkin valtiomuodon päämäärää, sillä valinnat koskevat sitä, mikä edistää päämäärän toteutumista. Demokratian päämääränä on vapaus, oligarkian rikkaus, aristokratian kasvatusta ja lainmukaisuutta edistävät asiat ja tyrannivallan päämäärä on tyrannin edun suojelu. Koska retoriikka on olemassa päätöksen tekemisen vuoksi (sillä poliittisissa kokouksissa päätetään ja oikeustoimi on päätös), on välttämätöntä, ettei kiinnitetä huomiota vain puheen todistavuuteen ja vakuuttavuuteen. Huomio on kiinnitettävä myös siihen, että puhuja antaa itsestään tietyn kuvan ja saattaa kuulijat tiettyyn tilaan. On näet suuri merkitys erityisesti

poliittisissa kokouksissa ja myösoikeusistunnoissa, että puhuja näyttää tietynlaiselta ja että kuulijat ajattelevat hänen suhtautuvan heihin tietyllä tavalla. Merkitystä on myös sillä, että he itsekin ovat tietyssä tilassa. Siitä, että puhuja näyttää tietynlaiselta, on eniten hyötyä poliittisissa kokouksissa, mutta kuulijoiden tilasta on hyötyä oikeudessa. Asiat eivät näet näytä samalta niistä, jotka ovat ystävällisiä ja vihaavat tai jotka ovat suuttuneita ja rauhallisia, vaan kerta kaikkiaan erilaisilta tai tärkeydeltään erilaisilta.

Ystävällisesti asennoituvan mielestä henkilö, josta hän tekee päätöstä, joko ei ole tehnyt väärinollenkaan tai vain vähän, kun taas vihamielisestä asia näyttää olevan päinvastoin.

Katkelmia Aristoteleen (384–322 eea.) teoksesta Retoriikka.